

“Rapsodii de primăvară” (George Topîrceanu – 120 ani de la naștere)

Varvara GANEA,
bibliotecar superior, serviciul Săli de Lectură

*Am plîns și eu în versuri pesimiste
Amorul meu dintîi ca orice om
Și poate că ar fi sporit c-un ton
Biblioteca sufletelor triste*

*Dar azi vă dau o veselă agapă
De inedite și răzlețe pagini
Durerea mea topită în imagini
Dispare ca un fulg de nea în apă*

(Metamorfoza)

Atunci cînd vine vorba de *George Topîrceanu*, cu certitudine începem de la poezie, chiar dacă Domnia sa a fost și un prozator de marcă. A fost sau nu un poet mare e o chestiune care și astăzi mai stăruie, întreținînd echivocul judecăților critice. Văzute dinafară, lucrurile par clare: “ poporul român nu are un poet mai subtil și mai profund decît *G. Topîrceanu* (C. Paustovschi). “Chiriașul grăbit al literaturii române” era un bărbat nu prea înalt, care suferea grozav din cauza staturii sale, însă era un curajos, a participat la prima conflagrație mondială, se îndrăgostea ușor, dar prea puțin probabil să fi cunoscut plinătatea unei simple fericiri, pur omenești. Era prea de tot deștept și timid acest veșnic pelerin *George Topîrceanu*.

Muntean de obârșie (tatăl – Ion, originar din Ocna Sibiului, mama – Paraschiva Coman, era de fel din Săliște), devenind mai apoi un moldovean convins cu viză de reședință la Iași, *G. Topîrceanu* este un poet umorist îndrăgît de toată lumea, de la mic și pînă la mare. În 1911 e secretar de redacție la revista

Viața Românească, căsătorit, la 1912, cu Victoria Iuga, care ia născut un fiu. Stă într-un lagăr de prizonier (1916 – 1918), participînd la războiul mondial, perioadă ilustrată în *Amintiri despre acest război*. În 1926, obține Premiul Național de poezie.

La 23 martie curent, sala de lectură *Științe filologice* a Bibliotecii Științifice a Universității de Stat din Bălți a găzduit expoziția de carte *George Topîrceanu la 120 ani de la naștere*. Au fost vernisate volume ale scriitorului, cărți despre viața și activitatea artistică, articole din publicații periodice, alte materiale. Voi enumera doar cîteva: *Opere alese* în 2 volume din seria *Scriitori români*, o ediție îngrijită și cu studiu introductiv de criticul român Al. Săndulescu (București, 1959). Volumele includ culegerile *Balade vesele și triste*, *Parodii originale*, *Migdale amare*, publicații din periodice, *Postume*, *Amintiri din luptele de la Turtucaia*, *Parodii în proză*, traduceri.

O ediție similară acestuia este volumul *Scrieri alese* (București, ed. Minerva, 1970), la fel îngrijită, cu note, comentarii, tabel cronologic

și bibliografie de Al. Săndulescu, doar că aici mai întâlnim *Fragmente dramatice în versuri* și traduceri de Nadey Știrbey.

Volumul următor, pe care vreau să vi-l prezint, a fost tipărit în atelierele „Cartea românească”, în luna aprilie, 1938 și se numește *Postume* de G. Topîrceanu. Această ediție începe cu o prefață – fragment din Conferința *Cum am devenit ieșean*, rostită de autor în iunie 1935 în Aula Universității din Iași. Versurile incluse sînt cele care n-au apărut în volumele anterioare și plus 4 capitole din cele 12 ale romanului *Minunile Sfîntului Sisoe*. “Cu adevărat mare prozator ar fi fost G. Topîrceanu, dacă desăvîrșea acest roman, scria un contemporan de al său. După lungi peregrinări pe pămînt, eroul principal, sfîntul Sisoe se convinge că lipsa de credință a oamenilor, cauza atîtor “păcate”, a făcut să dispară din conștiința lor pînă și speranța unei fericite vieți viitoare”.

Consider că G. Topîrceanu nu trebuie doar citat, el trebuie citit detașat, în ore de calm sufletesc, astfel vom descoperi în curgerea versurilor sale multe splendori - una mai proaspătă decît alta. Trăsătura dominantă a personalității lui Topîrceanu este imposibilitatea de a se fixa, în consecința de a persevera acolo unde înzestrarea sa era mai evidentă, adică în primul rînd în perimetrul umorului. Perceperea poeziei e un fenomen complex și de multe ori contradictoriu. Simțim cu mult mai mult poezia decît o înțelegem cu rațiunea, o percepem ca pe un tot întreg. Fiecare poezie e o greutate mică de smarald pusă pe talerele cîntarului cunoașterii de către noi a lumii, pe acel cîntar cu care se cîntărește apa vie și apa moartă. Topîrceanu este un liric și tot-

odată și un parodist caustic, înțepător, maestru al baladei, romanței, al cronicii...

Trec anii, trec lunile-n goană
Și-n zbor sâptămînile trec
Râmîi sănătoasă, cucoană,
Că-mi iau geamantanul și plec...

Observăm că poeziile lui Topîrceanu sînt asemenea unui *Accelerat*, fiind excelente prin ritmul lor. Criticul literar Mihai Gafiță, referindu-se la G. Topîrceanu, scrie că tristețea sa este întotdeauna învăluită de o pînză de pîclă a unei veselii alarmante. Însuși autorul își compara poeziile cu un balon de săpun născut din lacrimi. Plesnește acest balon și jocul culorilor se transformă într-o picătură de umezeală sărată.

Dintre volumele de poezii expuse am putea menționa *Balade vesele și triste*, Chișinău, Ed. Litera, 2001 și *Cocostîrcul albastru*, Chișinău, Ed. Litera, 1997.

Au fost expuse mai multe publicații despre viața și activitatea lui G. Topîrceanu, printre care Al. Săndulescu, *G. Topîrceanu* (Viața, opera. Poetul, prozatorul, criticul, polemistul). “Orice privire de ansamblu asupra operei lui Topîrceanu, menționează Al. Săndulescu, va tinde să-l surprindă pe scriitor în multiplicitatea preocupărilor sale. Dar totdeauna cercetătorul se va opri, întîi și pe urmă, în fața poeziei, monumentul cel mai de preț, al cărei stei a fost înfiorat simțirea și gîndul poetului, ca nicăieri în proză și publicistică”.

O ediție nu mai puțin valoroasă este cea îngrijită de Constantin Ciopraga, *G. Topîrceanu*, București, 1966, care conține fotografii din arhiva autorului.

Primii pași în viață ai “veșnicului chiriaș grăbit”, anii de școală, oropsitul mic funcționar etc. constituie materia volumului *G. Topîrcea-*

nu, *Viața și opera în imagini*, 1997, semnat de Dumitru Vacariu.

Antologia *Amintiri despre G. Topîrceanu*, cu o prefață de Silvia Popescu, Ed. Junimea, Iași, 1987, cuprinde o parte a scrierilor memorialistice referitoare la G. Topîrceanu. Scrierile aparțin celor ce l-au cunoscut îndeaproape, pe primul loc fiind cele ale Otiliei Cazimir (în culise se știa despre cei doi că stabiliseră o relație în afara revistei *Viața Românească*, în redacția căreia s-au cunoscut).

Cartea lui Mircea Handoca, *Pe urmele lui G. Topîrceanu*, București, 1983, propune evocarea locurilor în care a trăit poetul, reconstituie împrejurările și atmosfera anilor vieții lui. Mai găsim aici date interesante de amănunt, privitoare la originea familiei, la ascendenții poetului și, în general, la arborele lui genealogic.

Sînt de o mare importanță toate publicațiile de critică literară apărute, începând cu anul 1958 pînă în prezent, care se păstrează și sînt puse la dispoziția tuturor utilizatorilor Bibliotecii Științifice Universitare.

Vasile Alecsandri a fost un clasic pre artistic fiindcă era născut așa, *George Topîrceanu* – fiindcă se învinge și se depășește. După A. Săndulescu, Topîrceanu nu este un poet minor. El are niște date esențiale, pe care nu le au mulți, o peniță fină, ultrafină, o precizie a desenului în tuș, o sare (atică), pe lîngă metrismul superior (și bineînțeles inteligent) al parodiei. Prin poezia lui, îți ascuți simțul critic și formezi gustul artistic. Poetul are o maximă vocație pentru "istoria naturală".

George Topîrceanu a iubit enorm Iașul, unde și-a petrecut o bună bucată de viață și a lăsat, la rîndu-i, urme adînci în memoria acestor locuri, despre care scria... *oricîte stra-*

turi de glod s-ar depune acolo, tot nu vor putea să astupe vreodată urma pașilor lui Eminescu, urma ciubotelor de iuft ale diacoului Creangă. Astăzi, la Iași, este o Casă Memorială *George Topîrceanu*, construită încă la sfîrșitul sec. 19, care a aparținut scriitorului Demostene Botez, prietenul lui Topîrceanu. În acest sediu a fost redacția revistei *Însemnări literare* care apărea sub redacția lui Mihail Sadoveanu și George Topîrceanu (din colectivul de creație mai făcînd parte și Garabet Ibrăileanu și Demostene Botez). G. Topîrceanu locuiește în această casă pînă în 1937, când, răpus de boala necruțătoare, va trece în neființă la numai 51 ani și va fi înmormîntat la cimitirul "Eternitatea" din Iași. La 22 iunie 1985, în acest sediu, a fost inaugurat Muzeul Literaturii Române, eveniment care s-a produs cu un an înainte de sărbătorirea, de către UNESCO, a 100 ani de la nașterea poetului. Tot la Iași, a fost editat CD-ul *George Topîrceanu* într-o versiune modernă, care vine să completeze colecția *Biblioteca virtuală – Mari scriitori români* (realizator Daniel Corbu). Sumarul cuprinde: *Itinerar biografic*, realizat din text și imagini, *Opera antumă și postumă*, *Amintiri despre Topîrceanu*, *Locuri peregriinate de George Topîrceanu*, toate susținute de fotografii, ilustrate din epocă și secvențe de film. SD-ul mai include și două capitole și reproduceri din arta plasticienilor (pictură, sculptură, grafică), cu interpretări artistice ale operei lui *George Topîrceanu*.

(Informații suplimentare despre viața și activitatea lui *George Topîrceanu* puteți găsi pe site - urile: www.internet.ro, www.romaniaculturala.ro, www.carteata.ro, www.romare.ro).